

BERLINMERLIN (II)

Ce mică-i lumea!

Berlin. Atmosferă prea literară. „Kreators”... *Autorenlesung*-uri și întâlniri și zeci de scriitori de pretutindeni, bursieri *and so on*. Și eu, printre alții, obligată să vorbesc (adică nu e încotro), într-o sală trilingvă, despre *patria mia*.

A doua zi, merg cu David într-un pub întunecat unde râdem mult, stăm undeva în spate, nu mai e nimeni prin preajmă, nu avem pe cine deranja. Rîdem și, pe chestia asta, ni se face cinste, nu trebuie să plătim consumația. Nu? OK! Sîntem de acord! I-a plăcut proprietarului rîsul nostru. Rîdem ca la București, la restaurantul '80, de pildă, unde rîsul putea porni de la orice, de la o pereche de sandale (îmi amintesc bine asta). Și-apoi viram spre, să zicem, ceva din Deleuze, despre *molar*, *molecular* și *deveniri*. *Devenir-roumain!* *Devenir-allemand!* Îmi amintesc că-i plăcea lui David o cofetărie „înghețată” în timpul de dinainte de '90, cu asparagus la ferestre. Mie, nu. Asparagusul e o plantă cu frunze mici, subțiri, rezistentă. Rezista în comunism peste tot, prin case și instituții. Rezistă și-acum, în post-comunism. La Berlin se poartă relicvele estice, coco(muniste). La noi, (încă) nu. Toate însemnele trecutului au fost aruncate (prin debarale sau direct la gunoi). Doar asparagusul e nepieritor. Mai e pînă să apară amatorii de vechituri recente, pînă să se mai găsească cîte ceva prin marea Debara.

Încep să umblu prin Berlin. Nu mă voi opri o lună. Sînt scriitor vagabond aici. Mă întreb ce se întîmplă cu mine, altfel sedentară. Anesteziată prin haotică flanare. Nu mai simt nimic. Merg și doar privesc. Văzul e un simț. Dar eu nu simt decît mult mai tîrziu, atunci cînd vin și cuvintele, în viitor, în fața foii de hîrtie, în fața ecranului computerului.

Acum e luna aprilie, „The cruellest month, breeding/ Lilacs out of the dead land, mixing/ Memory and desire”, cum ar zice T.S. Eliot, pe care-l port tot timpul cu mine prin metrou, autobuze, pe străzi, ca altădată prin Bucureștiul gri, comunist. Am cartea de la David, care-a primit-o de la mama lui. Oare cum e mama lui David? Ce a făcut în viața ei? Cum a fost viața ei în RFG-ul lipit de RDG, unde o stradă, Sonnenallee, era jumătate în Vest și jumătate în Est. Se întîlnește în vreun punct viața mamei lui cu viața mamei mele? Oare ea l-a citit pe T.S. Eliot? Mama

mea nu citea poezie, dar mi-a cumpărat cînd aveam vreo 14 ani un volum mare de Esenin (și-apoi o cărămidă de... Gongora!, și-apoi un cărțoi de Saint-John Perse – pentru că arătau impresionant). Nu mi-a plăcut atunci, dar mi-a plăcut după niște ani, cînd am dat și peste ce-mi scria mama pe pagina de gardă: „De ziua ta, fetița mea”. Esenin are o poezie cu titlul *Scrisoare mamei*. Și mai are una, *Scrisoare de la mama*. Îi spune ea, mama lui din carte, așa: „Că ești poet de seamă/ N-am nici o bucurie// Tu, suflețelul maicăi/ Serioja, ce-i cu tine?/ Erai așa cuminte/ Și-așa de gînditor”. Nu știu dacă mama se bucură că sînt poetă. Pe fratele meu îl cheamă Sergiu. În copilărie, îl alintam și cu Serghei. Sergiu seamănă un pic cu Serghei Esenin, doar că nu scrie poezie. A scris una, o singură dată, în joacă, pentru fetița mea. Era foarte frumoasă. Era cea mai frumoasă poezie pe care am citit-o vreodată.

28 aprilie, duminică, 2002. Refac traseul spre Est, ca să văd mai bine orașul cel din două orașe alcătuit. Iau autobuzul 100. Sînt ca într-un autocar împreună cu un grup de nemți provinciali care vizitează capitala. Vecinii mei comentează cu glas tare ce văd pe fereastră.. *Oh, Alles neu!* Mă uit și eu cu un fel de frison, mă uit și eu la ce arată ei cu degetul, *oh, ja, ja. Schau, Mutter, ich werde alles neu machen*, îmi trece prin cap. *Schau!* Parcă-s în excursie cu școala. Toți sîntem copii. Pentru copii totul e nou! *Für ein Kind ist alles neu und wunderscham. Wunderbar!*

29. luni. Merg cu David pe la agenta lui literară. O doamnă, într-un birou frumos. Ce chestie! De el, ca scriitor, se ocupă cineva! Trebuie doar să scrie. Să scrie bine! „Ce pot să fac pentru dumneavoastră?”, mă întrebă doamna, atît de amabilă. Mă ia prin surprindere, că doar îl însoțeam pe David. „Nimic”, îi răspund cu nonșalanță, pentru că mă simt bine în pantalonii mei largi și cu ghete în picioare. Și chiar adaug, glumind, rîzînd: „Va veni o vreme cînd agenții literari se vor bate pentru cărțile mele”. Doamna e nedumerită. Nu rîde. Peste două luni, D. va aduce iar vorba despre doamnă. Îmi spune: „Chiar nu realizezi cine e femeia asta? E ca o regină aici”. „O privește!”, spun. Pe regină o s-o văd mai apoi la LCB (un fel de casă de cultură). De fapt, trec pe lîngă ea și mă fac că nu o văd. Am observat doar că e îmbrăcată cu o ie românească. Mă oprește pe scări și mi-e rușine că m-am făcut că n-o văd.

Wor(l)d

Apoi îl voi cunoaște la o întâlnire literară pe soțul ei. Vorbim despre Dürs Grunbein și despre Gellu Naum, pe care el l-a cunoscut personal. Mai mult, Gellu Naum a fost la ei în casă. Ce mică-i lumea! În viitor (adică azi) îmi voi aminti încă o dată de domnul J.S., căruia Gellu Naum îi va fi dedicat o poezie despre Sfânta Gertrude. Nu știu nimic despre sfântă. Și nu e vorba despre Sfânta pisicilor, tot Gertrude, peste care nimeresc mai întâi, căutând pe NET. O sfântă cu o pisică în brațe, asta e reprezentarea ei în icoană! Îmi place Sfânta Gertrude! Caut pe NET și să văd câți ani are acum domnul J.S. și dau de el tînăr. Apoi, mai în vîrstă, stă într-un fotoliu înalt, cu o pisică rezemată de marginea de sus. Pisica e albă, albă. Gertrude!

În holul Casei Scriitorilor unde locuiesc aici (*în trecut, acum 10 ani*), la Berlin, pe un perete se află fotografia lui Dürs Grunbein. În viitorul apropiat, o față, nemțoaică, va lua din raftul bibliotecii mele din casa de la București volumul lui. Adică ochiul ei va recunoaște, printre zeci de cărți, cotorul argintiu al cărții primite cadou, în germană, de la prietenul meu Vlăduț. Ce mică e lumea, zic iar! O răsfoisem cîndva și, cu simplissima mea germană, îmi plăcuse o poezie despre *okapi*. Okapi e un animal care trăiește

în pădurea Ituri, din Congo. E un fel de girafă mică, cu „pantalonași” de zebra. Și două cornițe suave. Un fel de *girazebră*. Cînd vor poposi niște francezi la LCB, unde locuiesc o vreme, aveam să vorbesc cu unul dintre ei despre poezii care scriu „cu animale”. Ne distram, făceam conversație copilăroasă, căci prea multa sobrietate din preajmă nu face bine omului și scrisului. Nu mai întîlnisem pînă la el un scriitor care să știe la fel de multe lucruri despre animale ca mine. Mi-a vorbit chiar și de preferatele lui André Breton: *la taupe etoilée* (cîrțița cu nas înstelat), ornitorincul și *tamanoir*-ul, adică un furnicar uriaș care mănîncă vreo 30.000 de insecte pe zi. Am văzut și cutiile lui cu coleoptere?, mă întrebă. (Le văd peste 18 de ani!). Îmi spune, la un moment dat, că un german de vîrsta noastră a scris poezii cu insecte. Ah, *c'est nikel!* Cum îl cheamă? Dürs Grunbein. Despre Dürs, aveam să scriu ceva după 10 ani. Chiar pornind de la poezia aia, *Okapi*. Dar de numele poetului francez nici că-mi mai amintesc. Păcat.

30 aprilie, marți. Stau cu fața spre soare, cu ochii închiși, în mansarda „mea” de pe Königsallee și ascult în timp ce-mi desfac bagajele. Ascult vocea lui Gellu Naum înregistrată pe o bandă. Răspunde la întrebările lui William

Totok la începutul anilor '90. Face pauze, îi aud respirația. Mă învîrt pe-aici, scot haine și (su)rîd de mai multe ori. De pildă, cînd îi ia el peste picior pe unii, alții, pe niște scorțoși. „Mă ai la mîna, domnule Totok, mă ai la mîna”, spune (din altă lume).

1 mai muncitoresc. Brahms la radio. E anunțat, pentru mai tîrziu, Dvořák. La BBC se vorbește despre Berlin și antiglobalizare, Paris și antilepeniști, apoi ceva despre Moscova. Cum lumea radioului e mică, monotonă și previzibilă, dau o fugă în Alexanderplatz. Oameni în fața unor lungi mese de lemn mîncîcă crenvurști cu muștar. Tarabe cu pliante și insigne de plastic, ceva militantisme ieftine de care nu se apropie nimeni. Film din anii '70, parcă. Documentar la televizor. Deși colorat, parcă-i alb-negru. Mă întorc în mansardă și primesc un telefon de la David, mă întrebă dacă vreau să mă întîlnesc cu prietenii lui, să vedem demonstrațiile, să mergem la Bertz, unde mai sînt și alții. Întîrziile îngrozitor, nu știu de ce nu circulă azi mașinile ca lumea. Pentru că – uitasem – e duminică! Da, Berlinul e prea mare, îmi amintesc ce-mi spusese el la București. David nu se supără, e băiat bun. Ajungem la Bertz, unde sînt tineri mișto. Gazda a pus de mîncare și de băut în bucătărie. Gazda îmi arată biblioteca lui. Biblioteca lui Bertz e Bertz. Văd acolo și autobiografia lui Jodorowsky. Găsesc într-un raft și cărți de Dubravka Ugrešić. Nu știu (încă) mai nimic despre ea, n-am citit, nu s-a tradus la noi. E una dintre scriitoarele preferate ale lui Bertz. Peste două săptămîni o văd la un *Lesung* și chiar îi vorbesc (Ce mică-i lumea!), fără să-i spun cine sînt, nici măcar de unde, iar peste cîțiva ani voi scrie o prefață la *Muzeul capitulării*, dar, cînd vine în București, nu mă duc s-o cunosc, deși îmi place de ea. Mai e mult pînă atunci.

De la fereastra lui Bertz vedem un grup pașnic de demonstrați. Stau pe jos, pe trotuar, și cîntă de 1 mai. Mai tîrziu, mergem în oraș să vedem demonstrațiile adevărate. Știu cum sînt demonstrațiile adevărate doar în România. În anii '90, am stat săptămîni întregi, zi de zi, în Piața Universității. La televizor ziceau că acolo sînt numai golani. Ne-am pus a doua zi hîrtiuțe în piept, ecu-soane, cu cuvîntul GOLAN. E un fel de bucățică de Piața Universității unde am ajuns. Doar că tinerii din strada berlineză s-au adunat pentru stînga, în timp ce tinerii români erau împotriva așa-zisei stîngi, foștii comuniști. „Cuvintele sînt cuire”, fiecare cu sensurile lui. Pentru cei de-aici protestul e un prilej de distracție, cîntă o mulțră frumos, se bea bere, unii chiar dansează. Ce drăguț e micul protest care are ca idee să fie bine, să nu fie rău. La Berlin nu e rău, îmi imaginez. Tinerii de la noi, în anii '90, n-aveau chef de distracție, ei voiau să scape de cei care ne furaseră revoluția. N-am reușit nimic.

De la Bertz mergem pe malul rîului Spree, pe o terasă. Traversăm un uriaș parc în care văd miei la proțap. Ce chestie! În inima orașului! Cum ar veni, frigărui în Cișmigiu. Sau în Herăstrău! A ieșit lumea la iarbă verde, ca în marginea orașelului meu, Codlea. Văzusem asta și la prînz, din autobuz. Ce spectacol! Ca-n filmele lui Greenaway. Cînd o să văd eu în Herăstrău miei la proțap? Îi lăsăm pe prietenii lui D. ca să ne întîlnim cu doi tineri scriitori și cu Ursula K, un fel de protectoare a lor. Fac cunoștință cu Falko. Cu o zi înainte, într-o carte cu mai mulți, am văzut fotografia lui și azi îl întîlnesc. Ce mică e lumea! Era într-o cameră plină de cărți, care cădeau peste el. Mi-a adus aminte de biroul lui Bogdan de-acasă, unde Danda de 3 ani nu are voie să intre. Dacă mișcă ceva, face „dezordine” în dezordine. Falko din poză mîncă acum fasole cu cîrnat în fața mea. Dezertase de la un castel, unde avea o bursă de creație. Ne-a zis că acolo, la castel, se sinucisese o fată, și ea bursieră. Și Falco, uite-l, dezertase! Mi-a plăcut de el. În altă zi am fost la Radio Hochschule, o emisiune radio cu public. Totul se petrecea într-o cafenea mică, într-o cameră cu obiecte vechi, cu un decor ca de teatru, cu un microfon gen anii '50. Falko stă de vorbă aici cu invitații lui pe diferite teme. Înainte să înceapă emisiunea de azi, s-a îndreptat spre mine și mi-a făcut o poză. Pentru că scriam ceva într-un carnet, mi-a zis David. Îi plac oamenii care au carnete, îi fotografiază, face... colecție. Apoi l-am văzut, după doar cîteva zile, vorbind despre *Trabant*, noul lui roman, la televizor. Mică e lumea, chiar și la Berlin! Apoi ne-a chemat la el, ca să-i cunosc și eu familia, dar nu m-am dus, să nu deranjez. Îmi pare rău acum, i-aș fi vorbit despre Eugène, un scriitor elvețian care are un carnet în care lipește tot felul, de pe unde umblă, chiar și bilete de tramvai (din București, de pildă, mi le-a arătat). Îi spun lui Eugène, la București (venit pentru tîrgul de carte): „e unu' Falco, la Berlin, de vîrsta ta, îi plac oamenii care poartă cu ei carnețele, îi și fotografiază. Carnetul tău l-ar fi impresionat”. Apoi, după o vreme de la întoarcerea mea acasă, din Berlin, au venit de la Falko, spre surprinderea mea, la fiecare început de ianuarie, niște insolite cartoline cu urări de bine pentru noul an. Cartolinele erau fotografii cu familia lui pe care aș fi putut s-o cunosc la Berlin. Îi voi vedea pe toți patru cîțiva ani la rînd – Falko, soția lui și cele două fete ale lor, crescînd de la un an la altul. La un moment dat, am și scris un text cu titlul: *Danke, Falko Hennig!* Nu va citi niciodată ce-am scris despre el! Asta-i viața! Nici eu pe el nu-l voi citi, din păcate! Deși, cînd cineva m-a întrebă ce știu despre tinerii scriitori germani, am zis: „L-aș citi pe unu' Falco Hennig”. Nu știu de ce la noi nu se traduc tinerii scriitori din Germania. În afară de Ingo Schultze și de Thomas Brussig, nimic. (Romanul lui Brussig se numește *Aleea Soarelui*. Am fost pe Aleea Soarelui). Eu aș citi cu interes *Trabantul* sau *Meine nachtblaue Hose*, cartea lui David.

